LUND UNIVERSITY

Förändringar av det fackliga landskapet i Sverige

Kjellberg, Anders

2021

Document Version:
Förlagets slutgiltiga version

Link to publication

Citation for published version (APA):
Kjellberg, A. (2021). *Förändringar av det fackliga landskapet i Sverige*. Förändringar av det fackliga landskapet i Sverige. Seminarium med Lärarnas Riksförbunds förbundsstyrelse, Sverige.

Total number of authors:
1

General rights
Unless other specific re-use rights are stated the following general rights apply:
Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.
• Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
• You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
• You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal

Read more about Creative commons licenses: https://creativecommons.org/licenses/

Take down policy
If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

LUND UNIVERSITY

PO Box 117
221 00 Lund
+46 46-222 00 00

Presentation för Lärarnas Riksförbunds förbundsstyrelse 6 september 2021 samt kansli 14 september 2021:
Förändringar av det fackliga landskapet i Sverige

Anders Kjellberg, professor
Sociologiska institutionen
Lunds universitet

LUND UNIVERSITY
Faculty of Social Sciences

Några förändringar av det fackliga landskapet i Sverige (1)

• Allt färre och större fackförbund (se bild nedan på sid. 4)

• Breddat rekryteringsområde som resultat av sammanslagningar

• Breddat rekryteringsområde och ökad medlemskonkurrens som skäl till sammanslagningar

• Sverige har fortfarande världens mest socialt segregerade fackliga landskap genom uppdelningen i LO, TCO och Saco:

(1) Inget arbetarfack har ännu gått samman med ett tjänstemannafack. När Försäkringsanställdas Förbund lämnade LO och anslöt sig till ST (TCO) förstärkes den sociala segregeringen. IF Metall siktar dock på en sammanslagning med Unionen, som inte har avvisat idén.

/FORTS./

Några förändringar av det fackliga landskapet i Sverige (2)

(2) Uppdelningen på TCO och Saco inte lika skarp som tidigare till följd av förändrade och höjda utbildningskrav samt framväxten av nya yrkesgrupper:

(a) Både TCO och Saco domineras av akademiker (från förskollärare till universitetslärare är akademiker).

(b) Saco organiserar numera även icke-akademiker (exempelvis flygtekniker i SRAT och sjömän i Officersförbundet).

(c) Flera Saco-förbund har bildats genom utbrytningar ur TCO-förbund (Akademikerförbundet SSR, Sveriges Arbetsterapeuter) eller gått över till Saco (Sveriges Skolledarförbund).

(d) TCO:s och Saco:s officersförbund gick samman 1995 och anslöt sig till Saco 1998.

(e) Lärarförbundet beslutade 3/9 2021 att lämna TCO från 1/1 2022 och ansluta sig till Saco, där man blir största förbundet.

Antal fackförbund i Sverige 1950-2020

	LO	TCO	Saco	SR	Fristående	Alla
1950	44	42	17	20	22	151
1960	44	35	27	14	18	138
1970	29	23	28	10	8	98
1980	25	21	25		7	78
1990	23	20	24		5	72
2000	18	18	25		7	68
2010	14	15	22		6	57
2020	14	13	21		5	53

Exklusive Reservofficerarna (Saco) och Brandmännens Riksförbund.
Förbund med minst 150 medlemmar.
Källa: Kjellberg 2020

Ett urval förbundssammanslagningar 1954-2020

Nytt förbund	Samgående förbund	År	Centralorg.
Akavia	Jusek + Civilekonomerna	2020	Saco
Naturvetarna	Agrifack + Sveriges Naturvetareförbund	2009	Saco
GS-facket	Skogs och Trä Facket + Grafiska	2009	LO
Unionen	HTF (privata tjänstenäringar) + Sif (industri mm)	2008	TCO
Sveriges Ingenjörer	CF + Ingenjörsförbundet	2007	Saco
IF Metall	Metall + Industrifacket	2006	LO
Officersförbundet	Saco:s + TCO:s officersförbund	1995	Saco
Industrifacket	Fabriks + Beklädnads	1993	LO
Lärarförbundet	Sveriges Lärarförbund + Svenska Facklärarförbundet	1991	TCO
Sulf	Universitetslärarförb. + amanuensförb.	1984	Saco
DIK	Sex Saco-förbund	1972	Saco
SF/Seko	Åtta LO-förbund med statsanställda	1970	LO
Jurist- och Samhälls-vetareförbundet (JUS)	Juristförbundet + Samhällsvetare-förbundet	1969	Saco
Vårdförbundet	Svensk Sjuksköterskeförening + två assistentföreningar	1965	TCO
Civilingenjörsförb. (CF)	Sex ingenjörsförbund	1954	Saco

Samarbeten på tvärs av centralorganisationerna

Organisation	År	Saco	TCO	LO
Facken inom industrin	1996	X	X	X
Lärarnas Samverkansråd (LS)	1996	X (LR)	X (Lärar-förbundet)	
Offentliganställdas Förhandlingsråd (OFR)	1995	X (bl.a. LR)	X (bl.a. Lärar-förbundet)	
Gemensamt Brysselkontor	1989	X (från 1997)	X	X
PTK	1973	X (bl.a. LR)	X (bl.a. Lärar-förbundet)	
Europafacket	1973	X (från 1996)*	X	X
Nordens Fackliga Samorganisation	1972	X (från 1996)*	X	X
* Samarbetsavtal TCO-Saco 1996				

Artikel i NIO FEM nr 1 2021 s. 12-17

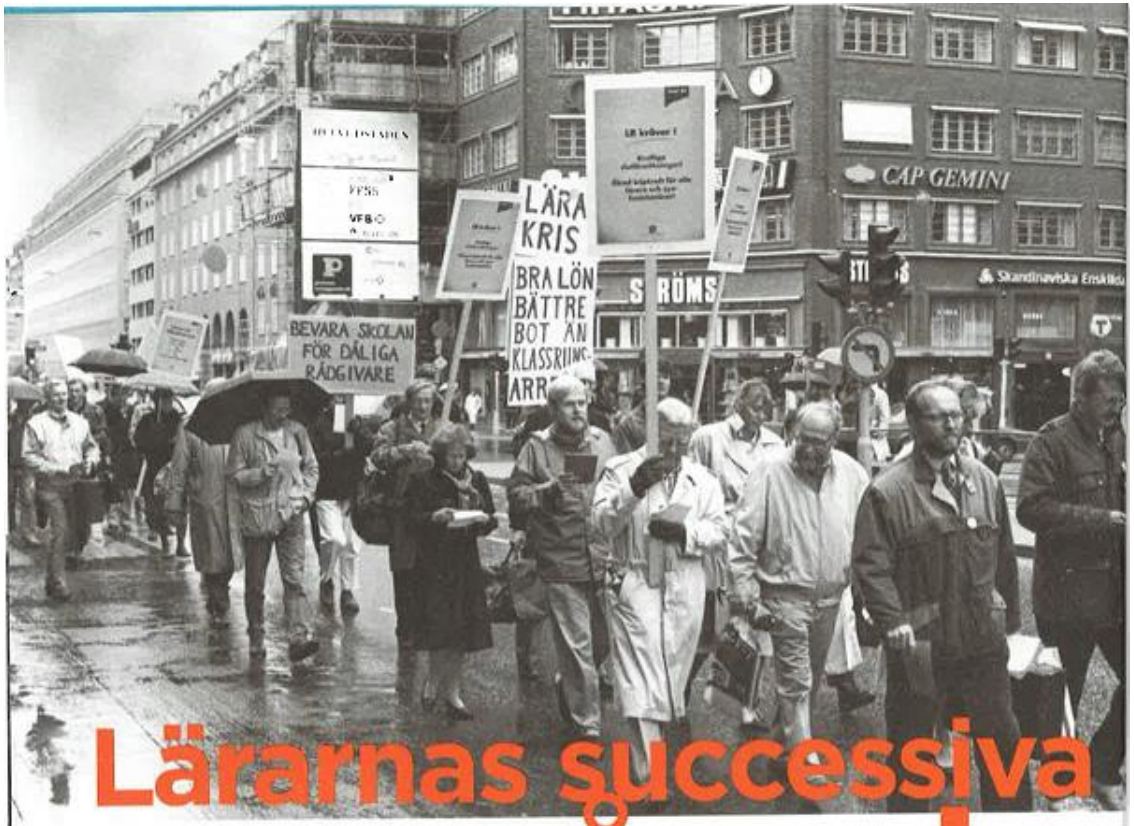

Lärarnas successiva samgående

Idag finns PLANER på att slå ihop de två stora lärarorganisationerna Lärarförbundet och Lärarnas Riksförbund, men det är inget nytt att lärarförbund förenas i större organisationer. SOCIOLOGEN Anders Kjellberg visar hur lärarförbundens historia är en historia om fackliga sammanslagningar.

Förbund som anslutit sig till Lärarnas Riksförbund (LR)

LÄRARNAS RIKSFÖRBUND (LR), 1913-63 Läroverkslärarnas Riksförbund, 1884-1912 Svenska Läraresällskapet		
Förbund/Förening	Anslutet	Bildat
Praktiska Mellanskolornas Lärarförbund (PMHF) (Högre Folkskolans Lärareförening)	1949/1950	1904
Sveriges Yngre Läroverkslärares Förening (SYL) (Sveriges Extralärareförening)	1949	1906
Allmänna Adjunktsföreningen (AAF)	1949	1920
Lektorernas Förening (LF)	1949	1931
Sveriges Högre Flickskolors Lärarförbund (SHF) (Flick- och Samskolelärarnas Riksförbund)	1951	1945
Svenska Gymnastikläraresällskapet (SGS) (Allmänna Svensk-Norska Gymnastikläraresällskapet)	1957 (från TCO)	1884
Musiklärarnas Riksförbund (MR)	1959 (från TCO)	
Statens Skolinspektörers Förbund (Statens Folkskoleinspektörers Förbund)	1965	1915
1983 överfördes cirka 1 000 Syo-konsulenter från Jusek till LR		

Vägen till Lärarförbundet

LÄRARFÖRBUNDET (1991)		
Sveriges Lärarförbund (1963)	Svenska Facklärarförbundet (1948)	Förbund som anslöt sig
Sveriges Folkskol-lärarinneförbund + Sveriges Folkskollärar-förbund	Slöjd- och Yrkeslärarnas Riksförbund + Sveriges Slöjdlärarinneförening + Föreningen Sveriges Vävlärarinnor + Svenska Skolköks-lärarinnornas Förening + Svenska Sinnesslö-skolornas Lärarförbund + Föreningen Sveriges Blindlärare	Svenska Folk-högskolans Lärarförbund (2010)
Förbund som anslöt sig:	Förbund som anslöt sig:	
Svenska Dövlärar-sällskapet (1965)	Teckningslärarnas Riksförbund (1949)	
Sveriges Småskollärar-förbund (1967)	Sveriges Barnträdgårdslärarinnors Riksförbund (1949)	
Kyrkomusikernas Riksförbund (1967)	Svenska Barnavårdslärarinnors Förening (1952)	
	Musiklärarnas Riksförbund (1953). Till Lärarnas Riksförbund 1959.	
	Riksförbundet Sveriges Musikpedagoger (1953)	
	Svenska Danspedagogförbundet (1970)	
	Sinnesslöskolornas Föreståndarförening (1948)	

Akademiker samlingsbeteckning för flera yrkesgrupper (1)

(1): Kyrkans Akademikerförbund (breddning, medlemskonkurrens)

Ursprunget till **Kyrkans Akademikerförbund** är Allmänna Svenska Prästföreningen som 1954 gick samman med Sveriges Yngre Prästers Förbund till Svenska Prästförbundet. Sedan man börjat organisera andra yrkesgrupper i Svenska kyrkan ändrades 1979 namnet till Svenska Kyrkans Personalförbund och 1998 till Kyrkans Akademikerförbund.

(2): Akademikerförbundet SSR (breddning, medlemskonkurrens, samgående som inte blev av)

Ett delvis parallellt förlopp finns hos **Akademikerförbundet SSR**. SSR stod fram till 1993 för ***Sveriges Socionomers, Personal- och Förvaltningstjänste-mäns Riksförbund***. Sveriges Socionomers Riksförbund, som bildats 1958 genom att en utbrytning ur SKTF, blev 1981 SSR sedan nya utbildnings-program på universitet och högskolor förändrat rekryteringsbasen. Efter flera misslyckade försök att gå samman med Jusek inledde SSR ett förhandlings-samarbete med SKTF (som drygt 300 socionomer lämnat 1958). Det är ett av flera idag väl fungerande samarbeten i avtalsförhandlingarna på tvärs av de fackliga centralorganisationerna. Det hindrar inte att **Akademikerförbundet SSR och Vision konkurrerar om medlemmarna precis som Vision och Kyrkans Akademikerförbund**.

Akademiker samlingsbeteckning för flera yrkesgrupper (2)

(3): ”Akavia – den akademiska vägen” (breddning, sammanslagning, medlemskonkurrens, ny sammanslagning)

- Sedan flera Saco-förbund breddat rekryteringsområdet till fler yrken har **konkurrensen om medlemmarna** ökat även inom Saco-familjen. Innan Akavia bildades organiserade såväl Akademikerförbundet SSR, Jusek och Civilekonomerna ekonomer. Sedan civilekonomutbildningarna (utom vid Handelshögskolan i Stockholm) 1969 inordnats i universiteten och ekonomilinjen inrättats uppstod en **gränsdragningsstrid** mellan Civilekonomernas Riksförbund och Jurist- och Samhällsvetareförbundet (JUS) när det gäller rekryteringen av studenter från olika utbildningar. Efter resultatlösa förhandlingar mellan de båda förbunden bytte JUS 1979 namn till ***Jusek - förbundet för jurister, samhällsvetare och ekonomer***.

- För att få slut på den **ofruktbara medlemskonkurrensen** gick Civilekonomerna och Jusek samman till **Akavia** 2020 som presenterar sig som **”fackförbundet för dig som är ekonom, jurist, samhällsvetare, it-akademiker, personalvetare eller kommunikatör”**.

Exempel på successivt vidgad medlemskrets

Jusek	Fackförbundet för jurister, ekonomer, IT-akademiker, personalvetare, kommunikatörer och samhällsvetare
Jusek	Fackförbundet för jurister, ekonomer, systemvetare, personalvetare, kommunikatörer och samhällsvetare
Jusek	Förbundet för jurister, ekonomer, systemvetare, personalvetare och samhällsvetare
Jusek	1979-96 Förbundet för jurister, samhällsvetare och ekonomer
JUS	1969-78 Jurist- och Samhällsvetareförbundet
Sveriges Juristförbund	1947-68
SYJF	1940-46 Sveriges Yngre Juristers Förening

Skäl för fackförbund att gå samman

- **Undvika ofruktbar medlemskonkurrens** och **effektivisera medlemsrekryteringen** (Akavia). En bakomliggande orsak kan vara förändrade utbildningar och förändringar av hur verksamheter (t.ex. skolan) organiseras.

- **Bli en starkare röst** gentemot arbetsgivare (ökad förhandlingsstyrka) och stat (riksdag och regering) och i samhällsdebatten (opinionsbildning)

- **Förhindra att arbetsgivarna spelar ut olika förbund mot varandra** (Unionen)

- **Undvika dubbelarbete**, bland annat när det gäller att utreda och ta ställning i olika frågor

- Hushålla bättre med de ekonomiska resurserna och **undvika höjningar av medlemsavgiften**. Många individer väger nyttan av att vara med i facket mot kostnaden (medlemsavgiften). Svårigheter kan uppstå för små förbund respektive förbund med vikande medlemstal att få ekonomin att gå ihop.

- Effektivisera den lokala fackliga organisationen

- Underlätta internationellt fackligt samarbete

Medlemsutvecklingen i Lärarförbundet och LR 2006-2020

År	**Lärarförbundet**	**LR**	**Summa**
2006	180 100	58 200	238 300
2007	177 000	56 900	233 900
2008	175 200	56 900	232 100
2006-2008	-4 900 (-2,7%)	-1 300 (-2,2%	-6 200 (-2,6%)
2009	175 600	57 400	233 000
2010	177 100	57 900	235 000
(…)			
2015	172 500	60 500	233 000
2016	170 200	60 500	230 700
2017	168 400	62 000	230 400
2018	167 300	63 100	230 400
2019	166 500	63 800	230 300
2020	**163 300**	**64 600**	**227 900**
2006-2020	**-16 800 (-9%)**	**+6 400 (+11%)**	**-10 400 (-4,4%)**
Aktiva medlemmar, dvs exklusive pensionärer och studerandemedlemmar. Källa: Kjellberg 2021e			

Medlemsutvecklingen i några tjänstemannafack under år 2020 (aktiva medlemmar)

Fackförbund	31/12 2019	30/6 2020	1 halvan	31/12 2020	2 halvan	Hela 2020	2020 %
Unionen	566 331	596 141	**+29 810**	596 077	**-64**	**+29 746**	**+5,3**
Lärarförbundet	166 498	163 780	**-2 718**	163 290	**-490**	**-3 208**	**-1,9**
Vision	139 603	142 100	+2 497	143 087	+987	+3 484	+2,5
Sveriges Ingenjörer	127 429	131 116	**+3 687**	132 037	**+921**	**+4 608**	**+3,6**
Akavia	97 173	98 646	**+1 473**	100 415	**+1 769**	**+3 242**	**+3,3**
Lärarnas Riksförbund	63 793	63 935	+142	64 574	+639	+781	+1,2
Akademikerförbundet SSR	56 799	57 902	**+1 103**	59 375	**+527**	**+ 2 576**	**+4,5**
Sulf	19 073	19 137	+64	19 329	+192	+256	+1,3
(…)							
Samtliga tjänstemanna-fack	1 717 478			1 769 345		+51 867	**+3,0**
Summa exkl. tre förbund utan uppgift 30/6	**1 596 436**	**1 639 502**	**+43 066**	**1 646 843**	**+7 341**	**+50 407**	**+3,2**

Källa: Kjellberg 2021e. **För lärarnas organisationsgrad, se bilderna 25-26!**

Vad påverkade medlemsutvecklingen under pandemiåret 2020?

- Från 1/1 2020 rekryterar Lärarförbundet endast behöriga lärare, dvs lärare med lärarexamen.* Obehöriga som redan är medlemmar tvingas dock inte lämna förbundet. Sannolika motiv: (1) stärka förbundet som professionsförbund och (2) underlätta samgående med Lärarnas Riksförbund.

- När pandemin slog till var det något helt nytt och okänt och som snabbt följdes av en ekonomisk kris och nya sätt att leva och arbeta. Känslan av otrygghet ökade dramatiskt och behovet av trygghet i motsvarande grad. Under året ökade fackens medlemsantal med cirka 75 000 och a-kassorna flera gånger mer. Regeringen gjorde a-kassan mer generös och införde korttidsarbete. Distansarbete ökade starkt i många tjänstemannayrken.

- Medlemstalen ökade mest under första halvan av 2020 då otryggheten framstod som allra störst.

- Unionen, som rekryterat många medlemmar på sin inkomstförsäkring, ökade kraftigt under första halvåret men inte alls under resten av året. En förklaring är att taket i a-kassan höjdes kraftigt (från 25 025 kronor i månaden till 33 000 kronor)** varför förbundets inkomstförsäkring för många framstod som mindre attraktiv.

* https://www.lararforbundet.se/artiklar/fraagor-och-svar-om-lararforbundet-som-fackligt-professionsforbund
** Tillkännagavs 30/3 2020 och gällande från 13/4. Från den 29/6 2020 höjdes taket även efter de första 100 ersättningsdagarna. https://www.regeringen.se/artiklar/2020/05/tillfalligt-hojt-tak-i-a-kassan-fran-dag-101/

Andel behöriga lärare i olika skolformer (%)

	2016/2017	2017/2018	2018/2019	2019/2020	2020/2021
Grundskola	71,4	71,4	70,5	70,1	70,9
- Kommumal					72,2
- Privat					62,1
Gymnasieskola	79,6	80,6	81,4	81,6	82,4
- Kommumal					85,4
- Privat					75
Förskoleklass					86

Källa: Skolverket Pressmeddelande 2021-03-25 https://www.skolverket.se/om-oss/press/pressmeddelanden/pressmeddelanden/2021-03-25-andelen-behoriga-larare-okar

Varför går folk med i facket? (1)

- Det är nödvändigt att skilja på frågan *varför man gick med i facket* och frågan *varför man i dag är med*. Det är delvis samma sak, men inte helt. Hur frågan ställs påverkar svaren.

- I en studie (djupintervjuer) av handelsanställda samt tjänstemän och arbetare inom industrin under den djupa 1990-talsdepressionen (1993) angav många individer påverkan från omgivningen (kollegor, vänner, familjen, fackrepresentanter) som det viktigaste skälet till *varför man gick med i facket* (Kjellberg 2001/2017).

- På frågan *varför man i dag är med i facket* dominerade olika nyttoskäl och då framför allt trygghetsmotiv. Individen vill själv stå för sitt ställningstagande när hen svarar på denna fråga.

Källa: Anders Kjellberg (2001/2017) *Fackliga organisationer och medlemmar i dagens Sverige*. Lund: Arkiv förlag.
http://portal.research.lu.se/portal/files/34614668/Fackliga_organisationer_och_medlemmar_i_Sverige2017.pdf

Varför går folk med i facket? (2)

I en nyare studie (enkät) *Vad finns det för anledning att vara med i facket?* (Calmfors et al. 2021) fick individen rangordna olika av forskarna angivna skäl att vara med i facket. Olika nyttoskäl dominerar, i tur och ordning:

1) **Hjälp vid tvister med arbetsgivaren***

2) **Tillgång till kompletterande inkomstförsäkringar***

3) Tillgång till a-kassa (trots att man kan vara med i a-kassan utan att vara fackmedlem)

4) Större möjligheter att behålla jobbet vid uppsägningar

5) Bättre anställningsvillkor utöver lön

6) Vill medverka till mindre löneskillnader mellan kvinnor och män,

7) Får bättre lön

8) **Bättre möjligheter att påverka arbetsförhållanden och arbetsmiljö***

Varför går folk med i facket? (3)

Därefter följer ytterligare tio motiv, bl. a. tre sociala normmotiv (påverkan från omgivningen) och ett som har att göra med om det egna facket finns representerat på arbetsplatsen.

Tillgång till **”förmånliga privata försäkringar” (olycksfallsförsäkring mm)*** kommer först på plats av 14 av 18.

* **De fetmarkerade skälen** är så kallade selektiva positiva incitament att vara med i facket, d.v.s nyttigheter som förutsätter fackmedlemskap och som det inte går att åka snålskjuts på.

Källa: Lars Calmfors, Julia Nederberg & Carolina Persson (2021) *Vad finns det för anledning att vara med i facket?* Stockholm: Fores. https://fores.se/publikation/vad-finns-det-for-anledning-att-vara-med-i-facket/

Varför går folk med i facket? (4)

- Som nämnts väger många nyttan av att vara med i facket mot kostnaden (medlemsavgiften)

- Andra omständigheter som påverkar hur hög andel som ansluter sig till facket är:

- Om facket samtidigt är en professionsorganisation
- Anställning i offentlig eller privat sektor (inklusive bransch)
- Arbetsgivarens inställning (kan vara negativ i främst mindre företag och nya branscher)
- Arbetsplatsens storlek och om det finns en klubb eller motsvarande på arbetsplatsen
- Individens ålder
- Inrikes/utrikes född
- Fast/tidsbegränsad anställning
- Hel/deltidsanställning
- Ensamarbete (t.ex. personliga assistenter, gig-arbetare, distansarbete)
- Inhyrda respektive anställda i företaget/förvaltningen ifråga
- Graden av kännedom om vad en fackförening och ett kollektivavtal är.

Betydelsen av facklig arbetsplatsorganisation (1)

• Facklig närvaro på arbetsplatsen **ger facket ett ansikte (”face-to-face”) direkt på arbetsplatsen** där såväl medlemmarna som de potentiella medlemmarna finns. Möjligheterna till ömsesidiga kontakter i individens närmiljö **under-lättar medlemsrekryteringen**. Många skulle gå med i facket eller ta på sig fackliga uppdrag bara de fick frågan.

• Lokala fackrepresentanter har **mycket bättre kännedom** om arbetsplatsen än personer högre upp i den fackliga organisationen. Det underlättar kontakterna med arbetsgivaren som brukar föredra att förhandla med arbetsplatsfacket framför att göra det med ombudsmän som kommer ”utifrån” och som saknar närmare kännedom om förhållandena på arbetsplatsen.

• Arbetsplatsfacket kan på olika sätt **uppnå konkreta resultat på arbets-platsen** och därmed visa på **nyttan** av att de anställda är organiserade

• En facklig arbetsplatsorganisation har således både en **social kontaktfunktion** och en **resultat- och nyttofunktion** i förhållande till medlemmarna.

Betydelsen av facklig arbetsplatsorganisation (2)

Facklig närvaro direkt på arbetsplatsen underlättar medlemsrekryteringen och motverkar avhopp också genom att **stärka de sociala normer som säger att man bör vara med i facket**.

• Det är också dessa saker – **framför allt nyttoskälen – som individer oftast anger som anledning att idag vara med i facket**, inte existensen av en fackklubb i sig. Till omständigheterna som gör att man går med i facket hör förutom olika nyttoskäl påverkan från andra (fackrepresentanter, kollegor, familjemedlemmar och vänner) och de sociala normer som finns på arbetsplatsen och som bärs upp av kollegor och fackrepresentanter.

Några källor till social gemenskap och sammanhållning

/Fritt efter den norske sociologen Sverre Lysgaard *Arbeiderkollektivet*/

- Likhetsprincipen: **samma yrke** (yrkesförbundsprincipen) och **samma utbildning** (examinationsförbund)

- Närhetsprincipen: **samma arbetsplats** (facklig arbetsplats-organisation; eventuellt också vertikal organisering)

- **Samma arbetsgivare** och **samma eller liknande problem-situation**

Sjunkande andel fackligt förtroendevalda

- Enligt SCB:s undersökningar om levnadsförhållanden (ULF/SILK) var det totala antalet fackligt aktiva/förtroendevalda (alla nivåer) 254 000 år 2018/2019. Det är en klar minskning sedan mitten av 1990-talet då fanns 360 000 förtroendevalda.

- 11 procent av arbetarfackens medlemmar och 8 procent tjänstemannafackens var förtroendevalda 2018/2019. Bland arbetarna har andelen varit ganska konstant (runt 10-11 procent) men till följd av sjunkande organisationsgrad och färre arbetare i arbetskraften minskade det absoluta antalet förtroendevalda arbetare från 153 000 till 111 000.

- **Bland tjänstemännen har antalet förtroendevalda minskat från 207 000 1994/1995 till 137 000 2018/2019 eller från 13 procent av de fackligt anslutna tjänstemännen till 8 procent.**

- En högre andel av de kvinnliga tjänstemännen är förtroendevalda än av de manliga: 10 procent av de kvinnliga medlemmarna jämfört med 6 procent av de manliga.

- Räknat på samtliga tjänstemän (dvs. inklusive icke-medlemmar) var 6 procent av de kvinnliga förtroendevalda 2018/2019 och 4 procent av de manliga.

Källa: Mats Larsson (2020) *Facklig anslutning år 2020*. Stockholm: LO, sid. 29-30 och 34-35.

Facklig organisationsgrad för grundskole- och gymnasielärare per födelseland (% och procentenheter)

A.	Gymnasielärare			Grundskollärare		
	Inrikes	Utrikes	Alla	Inrikes	Utrikes	Alla
2005-2006	88-89	70-73	87-88	92	83-84	91
2017-2019	84-87	76-84	84-87	84-86*	69-76*	81-84*
Förändring	Minus 2-4	Plus 6-11	Minus 1-3	Minus 6-8	Minus 8-12	Minus 7-10

* Grundskollärare 2017-19 inklusive förskollärare och fritidspedagoger

Facklig organisationsgrad (årsmedeltal) 16-64 år exklusive heltidsstuderande som arbetar vid sidan om studierna. Specialkörningar SCB/AKU.

				Förskollärare och fritidspedagoger		
				Inrikes	Utrikes	Alla
			2005-2006	83-93	85-86	92

Facklig organisationsgrad för grundskole- och gymnasielärare per sektor (% och procentenheter)

B.	Gymnasielärare			Grundskollärare		
	Offentlig	Privat	Alla	Offentlig	Privat	Alla
2001-2003	90-93	83-90	89-91	90-91	66-76	89-90
2017-2019	83-88	85-87	84-87	84-86	63-69	81-84
Förändring	Minus 5-7	-	Minus 4-5	Minus 5-6	Minus 3-7	Minus 6-8

Grundskollärare 2017-19 inklusive förskollärare och fritidspedagoger
2001-2003 och 2005-2006:
Gymnasielärare m fl SSYK1996: kod 232
Grundskollärare SSYK1996: kod 233
2017-2019:
Gymnasielärare SSYK2012 kod 233
Grundskollärare, fritidspedagoger och förskollärare SSYK2012: kod 234.
SSYK = Standard för svensk yrkesklassificering.
Observera att i A-tabellen tas utgångspunkt i 2005-2006 och i B-tabellen 2001-2003
Facklig organisationsgrad (årsmedeltal) 16-64 år exklusive heltidsstuderande som arbetar vid sidan om studierna. Källa: specialkörningar AKU – se Kjellberg 2020, sid. 32-33, 59-60, 143-144 och 160 (samt komplettering för förskollärare och fritidspedagoger).

Facklig organisationsgrad för tjänstemän inom utbildningssektorn första kvartalet 2015-2021 (%)

Kvartal 1	Organisationsgrad
2015	82
2016	79
2017	80
2018	79
2019	77
2020	76
2021	79

AKU 16-64 år exklusive heltidsstuderanden. SNI-kod P (Utbildning)
Källa: Mats Larsson, LO (*Facklig anslutning 2021*, etc, + kompletterande information för år 2016).

Facklig organisationsgrad för privat- och offentlig-anställda tjänstemän m. fl. 2006-2020 (% och procentenheter)

	2006	2007	2008	2010	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2006-2020
Tjänstemän											
Kommunal sektor	**90**	**87**	**86**	**86**	**84**	**83**	**82**	**82**	**81**	**82**	**-8**
Statlig sektor	88	85	84	83	81	81	83	82	81	80	-8
Offentlig sektor, varav	89	86	85	86	83	82	82	82	81	81	-8
- Män	86	83	82	82	80	79	79	79	77	77	-9
- Kvinnor	91	88	87	87	85	84	84	83	83	83	-8
Privat sektor	69	65	63	65	68	69	68	67	67	69	0
Samtliga tjänstemän	77	73	72	73	74	74	73	73	72	73	-4
Arbetare	77	74	71	69	63	62	61	60	60	61	-16
Alla anställda	77	73	71	71	69	69	69	68	68	69	-8

Facklig organisationsgrad (årsmedeltal) 16-64 år exklusive heltidsstuderande som arbetar vid sidan om studierna.
Källa: specialkörningar AKU – se Kjellberg 2020

Sveriges 15 största fackförbund 31/12 2020

	Förbund	(1)	(2)	(3)	(4)
1	Unionen	596 100	44	TCO	FI, PTK
2	Kommunal	518 800	78	LO	
3	IF Metall	241 600	19	LO	FI
4	**Lärarförbundet**	163 300	84	TCO	OFR, PTK, LS
5	Vision	143 100	72	TCO	OFR
6	Sveriges Ingenjörer	132 000	28	Saco	FI, PTK, Akad., Saco-S
7	Handels	129 300	62	LO	
8	Akavia	100 400	58	Saco	PTK, Akad., Saco-S
9	Ledarna	95 800	33	Ober.	PTK, OFR
10	Vårdförbundet	92 400	89	TCO	OFR, PTK
11	Byggnads	76 000	2	LO	6F
12	Seko	70 900	25	LO	6F
13	Fackförbundet ST	67 100	62	TCO	OFR
14	**Lärarnas Riksförbund**	64 600	70	Saco	OFR, PTK, LS, Saco-S
15	Akademikerförbundet SSR	59 400	81	Saco	OFR, PTK, Saco-S

Aktiva medlemmar, dvs exklusive pensionärer och studerandemedlemmar.

Rödmarkerade har minst 75 procent kvinnor.

FI (Facken inom industrin), PTK (samverkansorganisation för privattjänstemän), OFR (Offentliganställdas Förhandlingsråd), Akad (Akademikeralliansen), förhandlingskartellen Saco-S, Lärarnas samverkansråd (LS), 6F (LO-förbunden Byggnads, Elektrikerna, Fastighets, Målarna och Seko).

Några skrifter av Anders Kjellberg (1)

- Kjellberg, A. (2001/2017) *Fackliga organisationer och medlemmar i dagens Sverige*. Lund: Arkiv förlag. http://portal.research.lu.se/portal/files/34614668/Fackliga_organisationer_och_medlemmar_i_Sverige2017.pdf

- Kjellberg, A. (2008) ”Ett nytt fackligt landskap bland tjänstemännen: Unionen och Sveriges Ingenjörer", TAM-Revy nr 1 2008, sid 4-21. http://portal.research.lu.se/portal/files/2663849/1144984.pdf

- Kjellberg, A. (2017) *The Membership Development of Swedish Trade Unions and Union Confederations Since the End of the Nineteenth Century*. http://portal.research.lu.se/portal/en/publications/the-membership-development-of-swedish-trade-unions-and-union-confederations-since-theend-of-the-nineteenth-century(f155826a-fa3c-41c7-9e34-19c7fc94a8dc).html (uppdateras löpande)

- Kjellberg, A. (2020) *Den svenska modellen i en oviss tid. Fack, arbetsgivare och kollektivavtal på en föränderlig arbetsmarknad – Statistik och analyser: facklig medlemsutveckling, organisationsgrad och kollektivavtalstäckning*. Stockholm: Arena Idé. https://portal.research.lu.se/portal/en/publications/den-svenska-modellen-i-en-oviss-tid(11ad3d7f-b363-4e46-834f-cae7013939dc).html

/FORTS./

Några skrifter av Anders Kjellberg (2)

- Kjellberg, A. (2021a) ”The shifting role of unions in the social dialogue”, *European Journal of Workplace Innovation. Special Issue: European Approaches to Sustainable Work*. Vol. 6, Nr 1-2, March 2021, s. 220–244. https://portal.research.lu.se/portal/files/94935911/Unions_in_social_dialogue_Kjellberg_Workplace_Innovation.pdf

- Kjellberg, A. (2021b) *Vad är facklig styrka? Arbetsplatsfacket centralt i den svenska partsmodellen.* Stockholm: Futurion.

https://portal.research.lu.se/portal/files/94464595/Futurion_Vad_r_facklig_styrka_Anders_Kjellberg_2021.pdf

- Kjellberg, A. (2021c) *Elva dimensioner av facklig styrka: En kort presentation av rapporten "Vad är facklig styrka?”*

https://portal.research.lu.se/portal/files/96708620/Elva_dimensioner_av_facklig_styrka_Anders_Kjellberg.pdf

/FORTS./

Några skrifter av Anders Kjellberg (3)

- Kjellberg, A. (2021d) *Kollektivavtalens täckningsgrad samt organisationsgraden hos arbetsgivarförbund och fackförbund*. Lund University: Studies in Social Policy, Industrial Relations, Working Life and Mobility. Research Reports 2019:1 (Uppdaterad 2021).

https://portal.research.lu.se/portal/en/publications/kollektivavtalens-tackningsgrad-samt-organisationsgraden-hos-arbetsgivarfoer-bund-och-fackfoerbund(384bb031-c144-442b-a02b-44099819d605).html

- Kjellberg, A. (2021e) *Den svenska modellen 2020: pandemi och nytt huvudavtal*. Stockholm: Arena Idé.

https://portal.research.lu.se/portal/sv/publications/den-svenska-modellen-2020-pandemi-och-nytt-huvudavtal(bf71341d-dc03-4983-9287-4093d2a47e4c).html

- Kjellberg, A. (2021f) ”Lärarnas successiva samgående”, *Nio - Fem. Tidskrift om arbetsliv & profession*, nr 1 2021, s. 12-17.

https://portal.research.lu.se/portal/files/98560750/L_rarnas_successiva_samg_ende_A_Kjellberg.pdf

/FORTS./

Några skrifter av Anders Kjellberg (4)

Kjellberg, A. (2021g) ”Debatt: Anställda nyckeln när framtidens kontor skapas”, Kollega 22/6 2021:

https://portal.research.lu.se/portal/sv/publications/anstallda-nyckeln-nar-framtidens-kontor-skapas(305c1463-50b2-49d5-b144-8682a3aebc58).html

https://www.kollega.se/debatt-anstallda-nyckeln-nar-framtidens-kontor-skapas

Två rapporter om den svenska partsmodellen utgivna 2021

- *Den svenska modellen 2020: pandemi och nytt huvudavtal* (Arena Idé 2021)
https://portal.research.lu.se/portal/en/publications/den-svenska-modellen-2020-pandemi-och-nytt-huvudavtal(bf71341d-dc03-4983-9287-4093d2a47e4c).html

- *Vad är facklig styrka? Arbetsplatsfacket centralt i den svenska partsmodellen* (Futurion 2021)
https://portal.research.lu.se/portal/files/94464595/Futurion_Vad_r_facklig_styrka_Anders_Kjellberg_2021.pdf

Artikel i NIO FEM nr 1 2021 s. 12-17

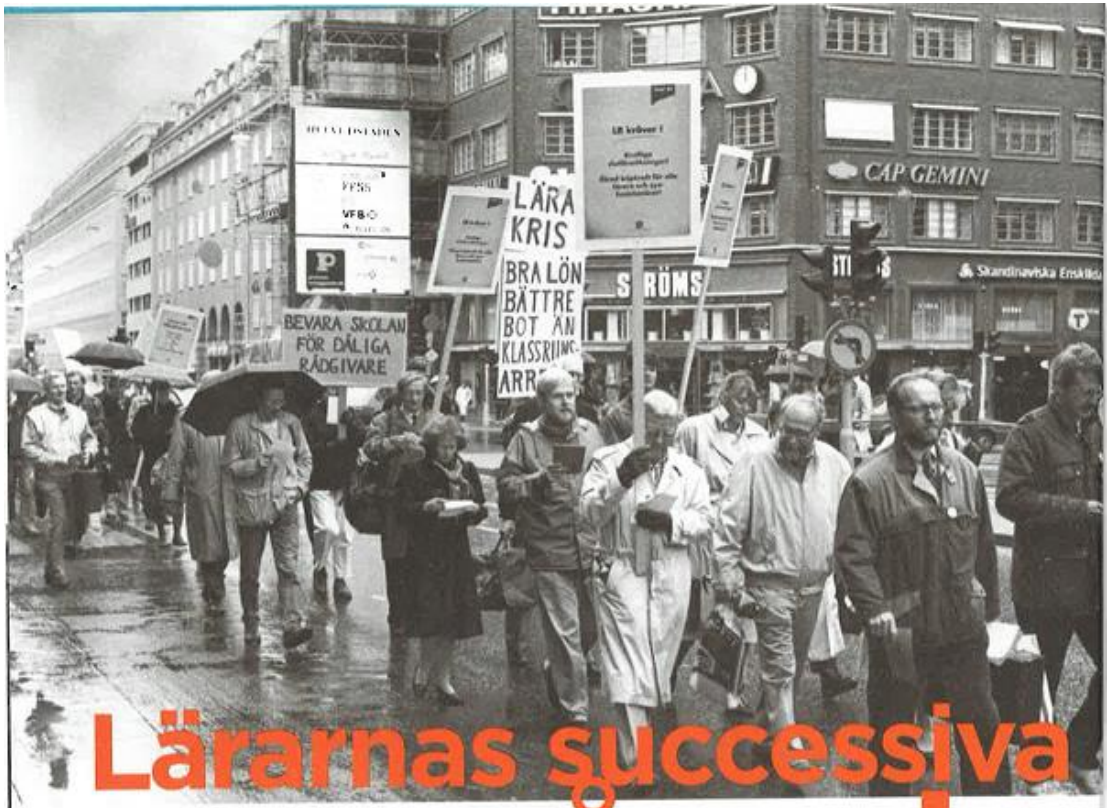

Lärarnas successiva samgående

Idag finns PLANER på att slå ihop de två stora lärarorganisationerna Lärarförbundet och Lärarnas Riksförbund, men det är inget nytt att lärarförbund förenas i större organisationer. SOCIOLOGEN Anders Kjellberg visar hur lärarförbundens historia är en historia om fackliga sammanslagningar.

NIO FEM nr 1 2021

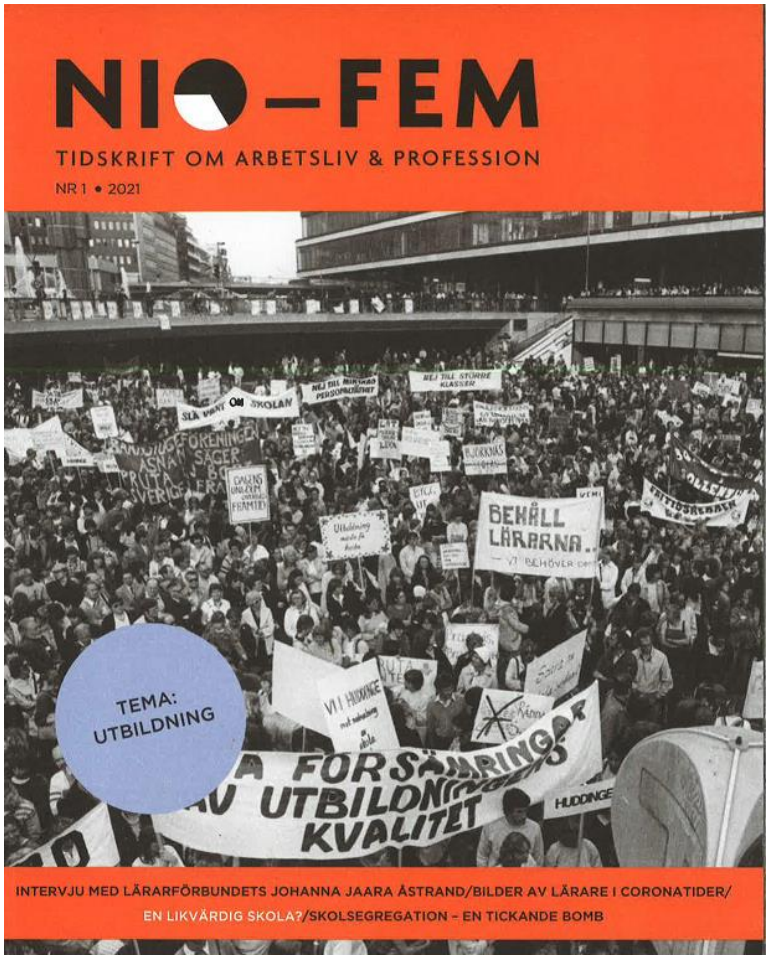

Lärarnas Riksförbunds utredning om en ny facklig organisering av Sveriges lärare och skolledare

Andreas Mörck (2021) E*n ny facklig organisering av Sveriges lärare och skolledare*. Stockholm: Lärarnas Riksförbund.

https://www.lr.se/om-oss/lr-organisation/organisationsutredningen/ladda-ner-utredningen-

Kontaktinformation

Anders Kjellberg, professor
Sociologiska instititionen
Box 114
221 00 Lund

Tel 046-222 88 47
E-post: anders.kjellberg@soc.lu.se
Hemsida: http://www.soc.lu.se/anders-kjellberg

LUND UNIVERSITY
Faculty of Social Sciences